

Резюме на публикуваното за публично обсъждане Споразумение за партньорство за програмен период 2021-2027

/вариант към 19 октомври 2020 г./

Споразумението за партньорство на Република България за програмен период 2021-2027 г. определя стратегията на държавата членка и приоритетите ѝ за изпълнение на Кохезионната политика и Общата политика в областта на рибарството, както и рамката за управление на средствата от европейските фондове през програмен период 2021 - 2027 г.

Съгласно проекта на документа, през следващия програмен период, инвестиции с европейско финансиране ще се осъществяват в рамките на всичките пет политически цели на Съюза.

Целите, приоритетите им и приноса на отделните програми към тях, са както следва:

Цел на политиката (ЦП) 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход:

За изпълнението на ЦП ще допринасят две от бъдещите програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР)- за конкурентоспособност и иновации в предприятията и за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация.

Приоритетите на политиката, които ще се адресират са общо четири и са:

1. Повишаване на качеството, капацитета и продуктивността на научно-изследователската и иновационна екосистема: Целта е да се преодолее фрагментацията в развитието на научните изследвания и иновациите, чрез засилване на взаимодействието между двете сфери и намаляване на регионалните различия в полза на интелигентния икономически преход на страната. *Интервенциите ще се фокусират върху:*

- Изграждане и развитие на национална научно-изследователска и иновационна екосистема;
- Пълноценно развитие и използване на капацитета на научно-изследователската и иновационната инфраструктура и нейното доразвиване и модернизиране;
- Укрепване на връзката между научните организации и бизнеса чрез изграждане на модели, стимулиращи сътрудничеството между тях, които позволяват пълноценен обмен на кадри, знания, продукти и услуги, съвместни разработки, европейски публично-частни партньорства и стимулиращи частните инвестиции в НИРД;

- Промяна в научно-изследователския фокус чрез въвеждане на различни форми на резултатно ориентирано финансиране, насърчаване на комерсиализацията;
- Изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси за повишаване качеството, продуктивността и приложимостта на научните изследвания и иновациите;
- Интернационализация на българската изследователска и иновационна екосистема посредством насърчаване привличането и назначаването на висококвалифицирани чуждестранни специалисти и водещи изследователи;
- Подкрепа за разработване и внедряване на иновации с фокус върху осъществяването на вътрешни за предприятията НИРД;
- Подкрепа за създаване на стартиращи предприятия, приоритетно с основна дейност във високотехнологичните или средно-високо технологичните сектори на преработващата промишленост и интензивните на знание услуги.

2. Устойчив растеж на предприятията и развитие на предприемаческата екосистема и бизнес среда: *Новите инвестиции ще бъдат насочени към:*

- Създаване на подходяща среда за развитие на предприятията - подкрепа за внедряване на технологични продукти и услуги с висока добавена стойност и принос към икономическия растеж;
- Прилагане на tailor-made подходи при адресиране на нуждите на предприятията в зависимост от етапите на жизнения цикъл със стремеж към насърчаване на компаниите във фаза на растеж и фокус върху бързорастящите предприятия;
- Създаване и развитие на различни форми на сътрудничество, обмен на информация и консултации в услуга на МСП: подкрепа за създаване и развитие на национални мрежи за провеждане на политиката за МСП: подкрепа за комплексни услуги в полза на МСП на принципа „обслужване на едно гише“; дейности, свързани с привличане на чуждестранни инвестиции и насърчаване на интернационализацията, вкл. чрез развитие на услуги, предоставяни от експортни хъбове;
- Предприемачество - насърчаване на предприемаческия дух и създаване на нови предприятия в приоритетни сектори; създаване и развитие на елементи от предприемаческата екосистема (бизнес инкубатори, споделени, пространства, технологични паркове и други); подкрепа за различните подгрупи предприемачество – новостартиращи в приоритетни сектори, семейни предприятия, културни и творчески индустрии, бързорастящи предприятия и други;
- Развитие на клъстери, подпомагащи регионалната икономика, растежа на предприятията и насърчаване на интелигентната специализация;
- Насърчаване на интернационализацията на предприятията.

Двата приоритета ще имат и регионално измерение, като регионалните инвестиции ще са насочени към:

- Създаване на условия за развитието на регионалните измерения на научно-изследователската и иновационна екосистема, подпомагане на отворените иновации и насърчаване на експериментирането и предприемачеството в районите на страната; насърчаване на иновационните процеси съобразно регионалните дисбаланси, за постигане на устойчиво и балансирано развитие; подпомагане на партньорството между МСП и висшите училища за изграждане на технологично предимство на фирмите за растеж в регионите; създаване на условия за успешно функциониране на дигиталните иновационни хъбове; продължаващо модернизиране и използване на капацитета на високотехнологични лаборатории в университетите за допълване и свързване на научноизследователската и иновационна инфраструктура;
- Създаване на условия за ускорено изграждане на модерна индустриална инфраструктура в цялата страна с оглед преодоляване на идентифицираните териториални дисбаланси в инвестиционната активност чрез изграждане и развитие на съществуващите индустриални паркове като предпоставка за привличане на инвеститори в сектори с висока добавена стойност, привличане на стартиращи компании и/или за разширение на малки и средни предприятия. Инвестициите в индустриалните паркове са планирани като ключов елемент при планиране и използване на европейски средства на регионално ниво;
- Насърчаване на предприемаческата активност и развитие на стабилна екосистема за стартиращи предприятия със специфичен регионален фокус; развитие на предприемаческа култура и умения.

3. Повишаване на темповете на дигитализация на предприятията и дигитализация на публичните услуги в полза на гражданите и бизнеса: Включва инвестиции в инвестиции в цифровизиране на бизнеса и на публичния сектор, като:

- Дигитализация на предприятията - въвеждане на цифрови технологии, цифрови решения и програми, вкл. системи за електронно разплащане сред МСП, подобряване на бизнес средата чрез цифрови технологии и др.;
- Дигитализация на публичния сектор в полза на гражданите и бизнеса - Разработване на модели, стандарти, средства и инструменти за събиране, достъп, съхранение и използване на големи масиви от публични данни в подходящ машинно-четим формат, които могат да бъдат използвани както за изследователска и аналитична дейност, така и за разработване на интегрирани персонализирани и иновативни продукти и услуги за потребителите; Развитие на технологични средства за сигурно съхранение и обработка на персонални и публични данни и предоставянето им за ползване от гражданите, бизнеса и администрацията; Прилагане на съвременни решения като: математически модели за прогнозиране и оценка на обстановката; експертни системи и системи с изкуствен интелект за подпомагане вземането на решения; системи за координирано планиране, системи за симулации за предварително разиграване

на сценарии, анализ на алтернативни решения и обучения; системи за виртуална и добавена реалност за визуализация, анализ на данни и обучения; Постигане на напълно интегрирани индивидуални и лесни за достъп електронни услуги за потребителите чрез различни устройства по всяко време и от всяко място, както и преминаване към проактивни услуги, основани на аналитични и интелигентни технологични решения чрез разработване на модели на свързани данни; Развитие на трансграничните услуги за улесняване на трансграничното използване на данни; Провеждане на мащабни кампании, реализиране на различни събития и инициативи за развитие на необходимите дигитални умения за използване на електронните публични услуги и популяризиране на възможностите и потенциала от използване и иновативно преизползване на публичните данни за създаване на допълнителна стойност за икономиката и обществото; Развитие на Държавния Хибриден Частен Облак (ДХЧО) и предоставяне на услуги от типа Платформа като услуга (PaaS) и Софтуер като услуга (SaaS); Оптимизация на ресурсите и процесите чрез интеграция с други публични облаци и Европейска облачна инфраструктура за използване на налични високотехнологични продукти и услуги.

4. Обезпечаване на високо ниво на киберсигурност: Инвестициите ще бъдат насочени към:

- Укрепване на капацитета на националния и на секторните екипи за реагиране при инциденти с компютърната сигурност;
- Изграждане на капацитет и способности на компетентните органи в ключовите сектори като енергетика, транспорт, околна среда, и др. за организиране и подпомагане на операторите на съществени услуги и доставчиците на цифрови услуги в техните сектори;
- Изграждане на експертен и технически капацитет за активно и ефикасно противодействие на киберзаплахите под формата на специализирани учения, оборудване и системи за мониторинг и реакция;
- Изграждане на национален капацитет за изпълняване задълженията на Национален орган за сертифициране на киберсигурността, включително изграждане на експертиза в сферата на сертификацията и стандартизацията;
- Разработване на ресурси за анализ на рисковете, в технически и политически контекст, с оглед на нарастващата зависимост от доставчиците на оборудване във веригата на доставките;
- Организиране и провеждане на киберучения и изграждане на национална електронна платформа за симулации на събития и инциденти в киберпространството;
- Разработване и надграждане на механизми за „vulnerability threat disclosure“, както и механизъм за управление на кризи;

- Мерки за изграждане на цифрова грамотност и повишаване на осведомеността чрез разработване и разпространение на информационни материали и организиране на широкомащабни информационни кампании, с които да се иницира дискусия в обществото, да се образова аудиторията и да се дадат насоки за изграждането на устойчиви навици за киберхигиена.

Количествените показатели, към чието постигане ще допринесат планираните инвестиции са:

- повишаване на иновационното представяне на страната, достигайки ниво над 65% спрямо средното за ЕС, като се премине от „скромнен“ към „умерен“ иноватор;
- нарастване на дела на иновативните предприятия от общия брой предприятия от 27.2 (2016) на 32 (2026);
- нарастване на дела на високотехнологичния износ от общия износ (% нормализиран индекс) от 0.27 на 0.45;
- нарастване на дела на МСП с пазарни и организационни иновации от 18% на 25%;
- нарастване на международните научни публикации в съавторство с учени от чужбина (нормализиран индекс) от 0.1 на 0.35;
- увеличаване на заявките за патенти към Европейско патентно ведомство на 1 милион население от 4.13 на 10;
- увеличаване на броя изследователи на 1 милион население от 1 827 на 2 500;
- достигане средното ниво в ЕС на Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI) от 36.2 към момента;
- достигане ниво от 50 на измерение „Внедряване на цифрови технологии“ на DESI от 18 към момента;
- достигане ниво от 70 на измерение „Цифрови обществени услуги“ на DESI от 51.5 към момента;
- остигане ниво от 75 на Индикатора за добро управление на Световна банка от 59.84 (2017);
- достигане средното ниво в ЕС на Стълб „Индекс за онлайн услуги“ (OSI) на Индекса за развитие на електронното управление на ООН (EGDI) от 0.7639 към момента.

Цел на политиката 2: По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска:

Принос към целта ще имат 4 програми съфинансирани от 3 европейски фонда. Програмите са за: конкурентоспособност и иновации в предприятията; околна среда; транспортна свързаност и морско дело, рибарство и аквакултури. Принос освен ЕФРР ще имат и Кохезионният фонд (КФ) и Европейският фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА).

Интервенциите по тази цел на политиката ще допринесат за устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост. Реализацията на планираните интервенции ще е от значение и за приноса на страната в изпълнението на амбициозните цели на европейско ниво, зададени със Зелената сделка. Мерки са планирани, в следните 6 области:

1. Трансформиране на икономиката от линейна в кръгова, чрез мерки като:

- Насърчаване на ефективното използване на ресурсите по време на целия жизнен цикъл на продуктите - проектиране, производство, потребление, управление на отпадъците;
- Подкрепа за предприятията за въвеждане на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии, в т.ч. безотпадни технологии, редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производство, развитие на индустриална симбиоза, използването на алтернативни суровини, рециклирани материали като суровини, поправка и повторна употреба на продуктите и др.;
- Предотвратяване образуването на битови отпадъци – мерки по отношение образуването на отпадъци и такива, свързани с фазата на потребление и употреба;
- Подобряване на степента на рециклиране, вкл. чрез осигуряване на задължително разделно събиране на рециклируемите фракции;
- Разработване и популяризиране на продукти, материали и услуги, по-устойчиви и подходящи за дълготрайно използване и по-лесни за рециклиране, както и модернизация на производството във връзка с новите изисквания към продуктите;
- Инвестиции в развитието и надграждането на инфраструктура, свързана приоритетно с управление на битовите отпадъци с фокус върху рециклиране и разделно събиране, за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране и намаляване количествата на депонираните битови отпадъци;
- Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика и ресурсната ефективност.

2.Намаляване на енергийната интензивност на икономиката, чрез:

- Мерки за енергийна ефективност в предприятията въз основа на препоръки от енергиен одит;
- Въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт и за мониторинг и контрол на енергопотреблението;
- Стимулиране на предприятията да използват електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници за собствено потребление (като допълващи към дейностите за подобряване на енергийната ефективност в предприятията);
- Осигуряване на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност във всички икономически сектори.

3.Интегрирано управление на водите: Инвестициите ще са насочени основно към:

- Подобряване на водоснабдяването и пречистването на отпадъчните води от населени места – изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура за осигуряване съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО с фокус върху агломерациите с над 10 000 екв. ж., а след постигането му – в агломерации с между 2 000 и 10 000 екв. ж. Приоритет ще са агломерации в новоконсолидирани територии, като инвестициите ще се извършват в съответствие с разработените Регионални пред-инвестиционни проучвания при спазване на принципа „една обособена територия – един бенефициент – едно РПИП – един проект“; Опазване качеството на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, вкл. установяване на зони за опазването им в района на съоръженията за водоземане;
- Надграждане на мрежите за мониторинг на водите за подобряване на управлението на водите с цел осигуряване на достоверна информация при оценките, подобряване и устойчиво използване на водната околна среда в страната;
- Други мерки за и от ПУРБ за подобряване на състоянието на водите.

4.Замърсяване на въздуха: Фокус върху замърсяването с фини прахови частици адресирано с мерки към двата основни източника на замърсяване - битовото отопление и транспорта. Основни области на интервенция ще бъдат:

- Подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление. Ще се подпомага въвеждане на „Зони с ниски емисии“ за битово отопление и транспорт. Фокусът ще бъде към общините с нарушено КАВ;

- Подкрепа за електромобилността чрез насърчаване подмяната на остарелия автомобилен парк на физическите лица с екологосъобразни МПС и изграждане на зарядни станции за електромобили.

5.Риск от бедствия: Основни области на интервенции ще бъдат:

- Предварително прогнозиране, моделиране и предупреждение с цел подобряване превенцията на риска от екстремни явления – осигуряване наличието на анализи, данни и модели, идентифициращи нуждите и бъдещите заплахи в резултат на климатичните промени;
- Увеличаване процента на население с достъп до ранно предупреждение и информация, повишаваща степента на готовност за реакция;
- Подобряване управлението на риска от природни бедствия (наводнения, съответно засушавания, горски пожари, процеси, свързани с движение на земни маси, земетресения) -подобряване капацитета на отговорните сили на национално и местно ниво за реагиране в случай на риск от природни катаклизми; повишаване информираността, съзнанието и подготвеността на населението за реакция при риск от бедствие; насърчаване провеждането на информационни и обучителни кампании. Мерките целят вкл. и намаляване на неблагоприятните последици от тези бедствия с природен характер;
- Насърчаване прилагането на зелени мерки и екосистемно-базирани решения, насочени към превенция и защита от наводнение с приоритет на тези, идентифицирани в националните стратегически документи;
- Въвеждане на съвременни методи и технологии за подпомагане управлението на риска от природни бедствия – насърчаване използването на методи и технологии за дистанционен мониторинг и детекция на рисковете от наводнения, пожари и процеси, свързани с движението на земни маси.

6.Биологично разнообразие: Основни области на интервенции ще бъдат:

- Изпълнение на конзервационни / възстановителни мерки за подобряване / поддържане на природозащитно състояние на видове и типове природни местообитания, насочени към мрежата Натура 2000;
- Обезпечаване на ефективното и ефикасно управление на мрежата „Натура 2000“ и изграждане на капацитет на заинтересованите страни за ефективно участие в този процес, разработване на Планове за управление на защитени зони и подобряване знанията за Натура 2000 и подкрепата на общността;
- Мерки за опазване / възстановяване на биологичното разнообразие, дефинирани в национални стратегически, планови и програмни документи, с фокус върху подобряване на екосистемите и осигуряване свързаността на мрежата Натура 2000.

Изпълнението на видовете дейности по линия на ЕФМДРА ще бъде насочено в няколко приоритета:

- Насърчаване на устойчивото рибарство и опазването на водните биологични ресурси;
- Насърчаване на устойчивите дейности, свързани с аквакултурите, и на преработването и предлагането на пазара на продукти от риболов и аквакултури;
- Постигане на целите на ОПОР чрез подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) чрез видове дейности, които допринасят за развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони;
- Укрепване управлението на Черно море и създаване на предпоставки за безопасността, сигурността и чистотата. Подпомагането ще бъде насочено към устойчивото стопанисване на морето чрез насърчаване на знанията за морската среда, морското наблюдение и сътрудничеството.

Очаква се интервенциите да допринесат за постигане на следните резултати:

- увеличаване дела на предприятията с въведени нисковъглеродни, енерго и ресурсно ефективни технологии;
- принос към целите за енергийни спестявания към 2030 г. 761.06 ktoe и междинна цел за 2027 г. 532.74 ktoe (съгласно ИНПЕК);
- принос за увеличаване към 2035 г. на дела на подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60% (приложимо за България въз основа на чл. 11, параграф 5, буква в) от Директива (ЕС) 2018/851);
- принос към рециклирането на най-малко 70% от теглото на всички отпадъци от опаковки;
- нарастване на дела на населението, свързано с поне вторично пречистване на отпадъчни води, до 78%;
- повишаване с 15% на съответствието с изискванията на директивата за пречистване на градските отпадъчни води;
- намаляване дела на населението, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧ10 и ФПЧ2.5 над допустимите норми, с поне 50% спрямо 2017 г.;
- осигуряване на ефективно и ефикасно управление на Мрежата Натура 2000 – разработени 15 териториални плана за управление на защитени зони;
- 190 броя оценки, показващи запазено благоприятно природозащитно състояние или подобро състояние на видовете и типовете природни местообитания, предмет на опазване в мрежата Натура 20005;

- намаляване дела на населението, живеещо в риск от бедствия (наводнения, пожари, процеси, свързани с движение на земни маси, земетресения), с поне 35% и др.

Цел на политиката 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ:

Инвестициите по тази цел на политиката ще подкрепят само от Програмата за транспортна свързаност, съфинансирана от ЕФРР и КФ. Интервенциите ще са насочени към:

1. Железопътната инфраструктура: изграждане на интегрирана и оперативно съвместима железопътна мрежа; подобряване на експлоатационните параметри на железопътната инфраструктура; цялостно подобрение на техническите характеристики на подвижния състав на железопътните превозвачи; връзки с железопътните транспортни мрежи на съседните държави;

2. Пътната инфраструктура: изграждане на Трансевропейската пътна мрежа, включително доизграждането на магистрални пътища по най-важните направления в страната. Фокус върху доизграждането на автомагистралните връзки в Северна България - АМ Хемус и в посока север – юг по направленията Дунав мост 1 – Русе – Велико Търново – тунел под Шипка – Южна България и Дунав мост 2 – Видин – София – Южна България. Интервенции ще бъдат насочени и към подобряване на качеството на пътищата, с фокус върху пътищата от най-висок клас, както и върху подобряване на свързаността и достъпността до Трансевропейската транспортна мрежа и важни икономически центрове (обекти на транспортната инфраструктура, индустриални зони и др.), посредством строителство, реконструкция и рехабилитация на пътни връзки;

3.Интермодален транспорт: по-добра интеграция на отделните видове транспорт и ускоряване на разработването и внедряването на иновативни транспортни схеми и технологии. Подобряване на наличната инфраструктура за комбинирани превози, изграждане на действащи директни оперативни/логистични връзки между железопътния, речния и морския транспорт с основните индустриални зони и по основните транзитни пътни направления, както и подобряване на техническото състояние на ж.п. линиите и съоръженията. Продължаване на модернизацията на железопътни гари по направленията, които се изграждат;

4.Оперативна съвместимост на мрежите: инвестиции в интелигентни транспортни системи (ИТС) за обслужване на трафика по основните транзитни пътни направления (автомагистрала), въвеждане на цифрово предаване на информация за товарни превози, надграждане на системите във водния транспорт. ИТС за управление на трафика, покритие с wi-fi свързаност, мрежа за алтернативни горива;

5.Пътна безопасност: развитие на транспортна инфраструктура, която осигурява безопасна универсална мобилност; пълноценно интегриране на пътната безопасност в управлението на пътната инфраструктура; ефективно развитие на толерантна към

човешките грешки републиканска пътна инфраструктура, осигуряваща универсална мобилност при подхода „безопасна система“.

Следните резултати за постигане, са формулирани:

- достигане на 50% завършеност на основната конвенционална TEN-T жп мрежа, при 11% към момента;
- достигане на 100% завършеност на основната TEN-T пътна мрежа, при 50% към момента;
- намаляване на броя загиналите при пътно-транспортни произшествия с 25% спрямо данните за 2018 г. (8.7 на 100 000 жители) до не повече от 6.5 на 100 000 жители;
- намаляване броя на тежко ранените при пътно-транспортни произшествия с 30% спрямо данните за 2018 г. (28 на 100 000 жители) до не повече от 20 на 100 000 жители;
- нарастване на дела на железопътния транспорт до 22% от общо превозените товари спрямо 15.5% през 2019 г.

Цел на политиката 4: По-социална Европа чрез изпълнение на европейския стълб на социалните права:

Принос към целта ще имат 3 програми съфинансирани от Европейския социален фонд + (ЕСФ +). Програмите са за: развитие на човешките ресурси; образование и за храни и/или основно материално подпомагане.

Интервенциите ще са насочени към: формиране и повишаване качеството на човешкия капитал, подпомогне реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване и преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия. Акцент ще бъде поставен върху:

1.Образованието и обучението, чрез:

- Модернизация на учебното съдържание, въвеждане на компетентностния модел и подобряване на уменията, насърчаване на върховите постижения в образованието, иновативни учебни програми, класни стаи и училища;
- Придобиване на основни умения в областта на четенето, математиката и природните науки, на цифровата трансформация на образованието, с възможности за разширяване обхвата на дистанционната форма на обучение и насърчаване на приобщаването в сферата на образованието и обучението;
- Мерки за повишаване на привлекателността, качеството и приложимостта на програмите за професионално образование и обучение и насърчаване на участието в обучение за възрастни, включително инвестиции в модернизиране на учебната среда и лабораторно оборудване;
- Професионално развитие на учителите и обучаващите, чрез повишаване на уменията, капацитета и непрекъснатата им квалификация;

- Ранно детско развитие-разширяване на обхвата на предучилищно образование и началния етап на училищното образование, насочено към всички деца с фокус към децата от уязвимите групи, включително и по-пълно обхващане на децата в детските градини от 4-годишна възраст;
- Предотвратяване на преждевременното напускане на училище особено по отношение на уязвимите групи и регионите, характеризиращи се с намаляващи нива на записване в образователната система и все още висок дял на преждеременно напускащи училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс;
- Подкрепа за личностно развитие и увеличаване на достъпа и завършването на образование и обучение на всички нива (от предучилищно до висше образование), включително мерки за премахване на социално-икономическите бариери за уязвимите групи (лица в риск от бедност и социално изключване; лица/групи с ниски доходи, лица/групи с ниска икономическа активност и т.н., със СОП) – стипендии и субсидии, както и подкрепа на иновативни действия в областта на приобщаващото образование;
- Подкрепа за международно сътрудничество и мобилност на учащи и персонал;
- Мерки за създаване на адекватни възможности за квалификация и преквалификация, за включване и задържане на пазара на труда, с цел постигане на съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда;
- Развитие на системата на висшето образование, включително чрез свързаност на висшите училища в национални и европейски мрежи. Мерки в посока консолидиране и оптимизиране на висшите училища и превръщането им в регионални центрове за икономически растеж и знание. Адаптиране на учебните планове и програми към предизвикателствата на изкуствения интелект, работата с големи данни и Индустрията 4.0;
- Повишаване на уменията на населението в трудоспособна възраст чрез ефективното предлагане на възможности за УЦЖ, включително поддържане актуалността на приложните социални компетенции;
- Подобряване на професионалната квалификация на работната сила и придобиването на конкретни професионални компетентности, свързани с реалното търсене на квалифицирана работна сила от работодателите и др.;

Операции насочени към конкретни нужди на териториално ниво, за преодоляване на местни бариери пред достъпа до образование или насърчаване на партньорството между образователните институции, социалните и икономически партньори и гражданското общество на местно ниво, ще се осъществяват чрез инструментите за териториално развитие, като ИТИ и ВОМР.

2.Пазара на труда:

- Повишаване на качеството на работната сила;

- Активиране на неактивните лица за включването им на пазара на труда;
- Реализация на пазара на труда на младите хора, чрез подкрепа за бърз преход от училище към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез предоставяне на посреднически услуги за намиране на работа, чиракуване, стажуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение, развиване на ключови умения, пренос на знания и умения от по-възрастното към по-младото поколение работещи, субсидирана заетост и предприемачество, включително социално;
- Увеличаване на нивото на икономическа активност и заетостта на хората със затруднена мобилност или живеещи в селски, планински или отдалечени райони, чрез иновативни практики, самостоятелна заетост, предприемачество и мобилност;
- Повишаване пригодността за заетост и адаптивността на по-възрастните с цел по-дългото оставане на пазара на труда;
- Мерки за създаване на работни места в сектори с висока добавена стойност и преход към нисковъглеродна икономика, и за развитие на алтернативна заетост и самостоятелна заетост, като форма на подкрепа на индивидуалното и социално предприемачество;
- Инициативи и комплексни мерки за улесняване на достъпа до работа, подобряване условията на труд за по-здравословна работна среда и намаляване на трудовите злоупотреби и повишаване качеството на работните места и съчетаване на семейния и професионалния живот;
- Дефиниране на „зелени“ работни места и трансформиране на настоящите работни места в по-зелени, идентифициране на „зелените“ умения, които ще бъдат необходими да се живее и развива общество и икономика, опазващи ресурсите и околната среда (в контекста на Зелената сделка);
- Прогнозиране на потребностите от работна сила в краткосрочен и дългосрочен план за развитието на политики по образование, доходи и заетост, насочени към преодоляване недостига от квалифицирани работници и специалисти в ключови икономически дейности;
- Подкрепа на институциите на пазара на труда, за все по-качествено обслужване на безработните, търсещите работа лица и работодателите и др.

3. Социалното включване:

- Осигуряване на равен достъп до специализирана здравна и дългосрочна грижа и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги;
- Подкрепа за деинституционализацията на грижата за децата и възрастните хора, в т.ч. и хората с увреждания;

- Разширяване на мрежата от услуги за ранно детско развитие, с цел превенция на социалното изключване и намаляване на бедността за деца от уязвими групи вкл. деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители;
- Мерки за предоставяне на храни и материали за основно материално обезпечаване, в т.ч. базови, необходими продукти за новородени деца от бедни и рискови семейства, както и развитие на детски/млечни кухни;
- Подобряване на достъпа до интегрирани социални и здравни услуги, чрез осигуряване на по-широка подкрепа в домашна среда и в общността за хората, зависими от грижа, както и чрез повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа;
- Укрепване на капацитета за предоставяне на качествени социални услуги;
- Мерки, насочени към маргинализирани групи, вкл. ромите;
- Специфични мерки при извънредно положение или специфична извънредна ситуация, като: мерки, насочени към запазване на заетостта, вкл. схеми за заетост и компенсация при намалено работно време; мерки за достъп до здравни грижи, вкл. за социално-икономическа интеграция на силно уязвими лица и други мерки за заетост и социално включване; мерки насочени и към сферата на здравеопазването с цел намаляване на натиска върху здравната система и кадрите в нея при разрастване на епидемични обстановки или други застрашаващи здравето ситуации;

4.Здравеопазването: инвестиции в:

- Промоция на здраве и профилактика на болестите, укрепване на капацитета на общественото здравеопазване;
- Качествена и достъпна извънболнична, болнична спешна и психиатрична медицинска помощ;
- Адекватна медицинска помощ и грижи за специфични и уязвими групи от населението;
- Високоефективен контрол на медицинската дейност;
- Ефективна политика по отношение на лекарствата и медицинските изделия;
- Изградено електронно здравеопазване и национална здравна информационна система;
- Достатъчни и квалифицирани човешки ресурси в здравеопазването и подобрени условия за обучение и работа;
- Финансова устойчивост на националната система на здравеопазване;
- Иновативна медицинска наука и практика.

5. Подобряването на здравните характеристики на населението и на работната сила, чрез:

- Адресиране на високите нива на рискови фактори, застрашаващи здравето на населението, като тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене, ниска двигателна активност, пътно-транспортен травматизъм;
- Засилване на здравната промоция и превенция, чрез използване на съвременните технологии за насърчаване и контрол на здравна профилактика, както и за повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи;
- Подкрепа на персонала в здравния сектор- повишаване на компетенциите и уменията на високоспециализиран персонал в ключови области от здравната система: трансплантология, първична медицинска помощ, педиатрия и др.; квалификация на персонала, полагащ лекарски и здравни грижи в извънболничната помощ и персонала, полагащ дългосрочни грижи.

6. Основното материално подпомагане: предоставяне на храни, материална подкрепа и съпътстващи мерки.

Амбициите към края на програмния период, са:

- достигане ниво от 60 на измерение „Човешки капитал“ на DESI спрямо 28.5 в DESI 2019;
- достигане ниво от 60 на измерение „Използване на интернет услуги“ на DESI спрямо 32.5 в DESI 2019;
- достигане на ниво от 600 000 лица, живеещи в риск от бедност, получили храни и материална подкрепа;
- достигане ниво от 7% на участие на населението на възраст 25-64 г. в образование и обучение спрямо 2.5% към 2018 г.;
- намаляване на дела на учениците с резултати по-ниски от критичните, средно за трите области на PISA, от 46% през 2019 г. до 25%;
- намаляване на преждевременно напусналите образование и обучение до 7% спрямо 12.7% през 2018 г.;
- нарастване на нетния коефициент на записване на децата от 4 години до постъпването им в първи клас, включени в организирани групи за ранно детско развитие, до 86.3% спрямо 82.4% през 2018 г.;
- нарастване на дела на 30-34-годишните със завършено висше образование до 40% спрямо 32.7% през 2019 г.;
- нарастване на дела на учителите, които се чувстват подготвени за използване на ИКТ за преподаване до 75% спрямо 49.8% през 2018 г.;

- достигане ниво от 80% на коефициента на заетост на наскоро завършилите ПОО (1-3 години), които не продължават своето образование спрямо 68.6% през 2018 г.;
- достигане ниво от 76.5% на коефициент на заетост за населението на възраст 20-64 г. спрямо 72.4% към 2018 г.;
- достигане ниво от 5% на коефициентът на безработица на населението на възраст 15-74 г. спрямо 5.2% през 2018 г.;
- достигане ниво от 74.5% на коефициентът на икономическа активност на населението на възраст 15-64 г. от 71.5% през 2018 г.;
- намаляване дела на младежите на възраст 15-29 г., които не работят и не учат до 15.5% спрямо 18.1% през 2018 г.;
- достигане ниво от 5.8% на вариация на коефициента на заетост по райони спрямо 6.8% към 2018 г.

Цел на политиката 5: Една Европа по-близка до гражданите чрез насърчаване на устойчиво и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и местните инициативи:

Целта ще се подкрепи от Програмата за развитие на регионите, съфинансирана от ЕФРР и от Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури подкрепена от ЕФМДРА.

Интервенциите ще имат териториална насоченост, като акцентът ще бъде поставен върху оползотворяването и капитализирането на местните дадености и възможности при адресирането на специфичните нужди на съответните територии и подпомагане преодоляване на вътрешнорегионалните различия.

За адресирането на местните проблеми и оползотворяването на местния потенциал ще бъдат използвани предимно интегрирани подходи за териториално развитие за реализиране на синергични ефекти. Предвижда се интервенциите в рамките на интегрираните териториални подходи да се осъществяват на базата на териториални стратегии за развитие в две направления:

(1) градско развитие на територията на 10 общини на големи градове от първо и второ йерархично ниво съгласно Актуализацията на Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. и

(2) териториално развитие на шестте региони за планиране в страната (NUTS 2 региони)

Инвестициите по направление за развитие на регионите за планиране, ще се осъществяват чрез пакети от взаимосвързани и допълващи се интегрирани проекти (концепции за ИТИ), обхващащи територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да

бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от съответната териториална стратегия.

По отношение на градското направление, взаимната обвързаност и допълняемост на инвестициите ще се осъществява на база на интегрираната териториална стратегия на всеки град (план за интегрирано развитие на община).

Пакетите ще включват комбинация от проекти за инвестиции в инфраструктура, съпътствани от подходящи „меки“ мерки, като ще се търси допълняемост на инвестициите по различните програми, съфинансирани от ЕФРР и ЕСФ+, Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони, както и националния бюджет.

Предвижда се инвестициите за градско развитие на територията на десет общини на големи градове да се финансират със средства от Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 (ПРР), а териториалното развитие на регионално ниво да се подкрепя със средства от всички програми, включително и от Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР).

Планира се ПРР и Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони да финансират огледални инфраструктурни мерки, като демаркацията между двете да бъде на териториална основа: СПРЗСР ще подкрепя 215 селски общини, а ПРР останалите 50 общини. По този начин цялата територия на страната ще има достъп до финансиране за изпълнение на ИТИ в съответствие с интегрираните териториални стратегии за районите от ниво 2.

Интегрираните териториални стратегии за всяко от двете направления (градско и териториално) ще отчетат спецификите на съответните територии и ще предвиждат конкретни мерки за развитието им спрямо идентифицираните слабости или потенциали.

За изпълнението на стратегиите на регионите от ниво 2 ще има заделен бюджет, който се определя на базата на методология, която също отчита различията и спецификите на съответните региони.

Десетте големи градски общини ще бъдат групирани в клъстери и ще могат да финансират проекти в съответствие със стратегиите си в рамките на заделените за съответния клъстер средства. Разпределението на средствата за десетте градски общини се базира на показатели за брой на населението, територия, брутна добавена стойност и инфраструктура.

Разпределението на бюджетите на шестте региони за развитие отчита същите показатели, но същевременно взема под внимание регионалния индекс за конкурентоспособност по отношение на иновациите, институциите, висшето образование и ученето през целия живот, ефективност на пазара на труда, население, свързано със системите за пречистване на отпадни води. Съобразено с предвиденото допълващо финансиране по линия на подкрепата за по-слабо развитите региони ще се предоставя приоритетно подпомагане на Северозападен и Северен централен регион.

В рамките на ЦП 5 ще се подпомагат предимно инфраструктурни инвестиции, които ще допълват инвестициите по останалите цели на политиката. Мерките ще бъдат насочени към:

- подобряване и развитие на здравните и социалните услуги, образованието, професионалното обучение, културата, спорта и туризма, устойчивата градска мобилност, цифровата и безопасна транспортна свързаност, кръговата икономика, енергийната ефективност, достъпът до адекватни жилищни условия, достъпът до качествени публични услуги;
- подобряване на качеството на околната среда (включително зелена инфраструктура);
- насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в техническа инфраструктура за развитие на индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подпомагане на иновациите и развитието на МСП).

Видовете дейности по тази цел, финансирани чрез ЕФМДРА ще подкрепят създаването на предпоставки за растеж на устойчивата синя икономика и стимулиране на развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони. С подпомагането на стратегиите за ВОМР по ЕФМДРА се цели местните общности да използват по-пълноценно своите възможности, предлагани от устойчивата синя икономика, превръщайки ги в основа за развитието на екологичните, културните, социалните и човешките ресурси. Стратегиите могат да са съсредоточени върху рибарството, но са допустими и по-широки стратегии, насочени към диверсификация на районите за рибарство.

Очакваните резултати по ЦП 5 към края на програмния период, са за:

- добра пространствена интеграция на пътищата от I-III клас и общинските пътища в TEN-T мрежата и повишаване на пътната безопасност;
- изграждане на устойчивост на местния бизнес чрез създаване на условия за по-добро развитие на местната икономика и оползотворяване на туристическия и културен потенциал;
- осигуряване на населението с по-екологичен и енергоспестяващ транспорт;
- по-добър достъп до качествени публични, здравни, социални, културни и образователни услуги.

Очаква се интервенциите да допринесат за постигане на следните резултати:

- достигане на стойност на показателя вариация на БВП на глава от населението по региони (%) от 34% при 37.5% за 2017;
- достигане на стойност на Европейски индекс за регионална конкурентоспособност (медиана) от 20 при 9.8 за 2016;

- нарастване на БВП на глава от населението в преобладаващо градските райони до 135% от средното за ЕС спрямо 106% през 2018 г.;
- годишно първично потребление на енергия (от които: жилища, обществени сгради, предприятия и други) – 168 360 MWh / год.;
- очаквани емисии на парникови газове – 39 182 тона CO₂eq / година;
- посетители на подкрепените културни и туристически обекти – 336 777 лица/годишно

Финансов принос на отделните фондове към реализацията на политическите цели:

Финансовият принос на отделните фондове към реализацията на политическите цели възлиза на 9 716.95 млрд. евро и е, както следва:

Цел на политиката	ЕФРР	КФ	ЕСФ+	ЕФМДРА	Общо
ЦП 1	1 695.06				1 695.06
ЦП 2	1 662.07	637.82		64.61	2 364.50
ЦП 3	661.87	596.53			1 258.40
ЦП 4			2 520		2 535.30
ЦП 5	1 498.78			15.30	1 498.78
Техническа помощ	223.23	31.65	105.00	5.04	342.63
ОБЩО	5 741	1 266	2 625	84.95	9 716.95

Финансово разпределение на европейските средства по програми:

Програма	Европейско финансиране (в млн. евро)	Национално финансиране (в млн. евро)	Общо (в млн. евро)
Програма Развитие на регионите	1 558.87	275.09	1 833.96
Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията	1 322.55	233.39	1 555.94
Програма Околна среда	1 557.5	274.86	1 832.36
Програма Транспортна свързаност	1 616.61	285.29	1 901.90
Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация	885.51	156.27	1 041.78
Програма Образование	769.03	135.71	904.74
Програма Развитие на човешките ресурси	1 630.99	287.82	1 918.81
Програма Храни и основно материално подпомагане	187.5	33.09	220.59
Програма Техническа помощ	103.45	18.25	121.7
Общо ЕФРР, ЕСФ+ и КФ	9 609.72	1 695.84	11 305.56
Програма за морско дело, рибарство и аквакултури	84.94	21.24	106.18
Общо ЕФРР, ЕСФ+, КФ и ЕФМДРА	9 694.66	1 721	11 437.94

Програми за териториално сътрудничество:

Страната ни ще има достъп и до 12 програми за териториално сътрудничество, както следва:

1. Двустранна програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Република Сърбия;
2. Двустранна програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Република Турция;
3. Двустранна програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Република Северна Македония;
4. Двустранна програма за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на Европейския съюз между Република България и Република Гърция;
5. Двустранна програма за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на Европейския съюз между Република България и Република Румъния;
6. Многостранна програма за трансгранично сътрудничество „Черноморски басейн 2021–2027“;
7. Програмите за транснационално сътрудничество „Дунав“;
8. Програма за сътрудничество в района на Средиземно море;
9. Програмите за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРРЕГ Европа“;
10. Програма за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРАКТ“;
11. Програма за междурегионално сътрудничество „ЕСПОН“;
12. Програма за междурегионално сътрудничество „УРБАКТ“;

Дейности за укрепването на административния капацитет:

Планираните дейности за укрепването на административния капацитет за изпълнението на отделните програми, са:

1. По-нататъшно укрепване капацитета на звената, отговорни за координацията, управлението, отчетността и одита на средствата и на бенефициентите:

- продължаване на мерките за изграждане на ефективна и ефикасна система за управление на средствата от ЕС чрез осигуряване на необходимите нива на компетентност и мотивация на служителите в нея;
- продължаване на подкрепата за хоризонтални звена за изпълняване на методологическите им функции, свързани с управлението на средствата от ЕС;
- изграждане на капацитета, необходим за управление и координация на интегрирания подход за териториално развитие, вкл. чрез създаване на

механизми за въвличане на заинтересованите страни и за осигуряване на активен граждански диалог;

- предоставяне на целенасочена подкрепа за изграждане на партньорства и за разработване и изпълнение на интегрирани проекти за териториално развитие;
- по-нататъшно укрепване капацитета на бенефициентите, базирано на анализи на основните слабости и нужди за повишаване на капацитета по видове бенефициенти;
- подобряване капацитета на ключови бенефициенти със секторно значение, особено на тези, срещащи особени затруднения при изпълнението на проекти през периода 2014-2020 г., както и на нови за съответната програма групи бенефициенти.

2.Подобряване на стратегическото координиране, програмиране, планиране, изпълнение, мониторинг, оценка и контрол на Кохезионната политика и на секторните политики, попадащи в обхвата на финансирането ѝ:

- подобряване капацитета за разработване на политики и стратегии, служещи за основа за изпълнението на програмите, вкл. чрез целенасочени мерки за ключови сектори;
- подкрепа за реформиране на ключови политики с цел повишаване добавената стойност на инвестициите;
- осигуряване на регионална и местна перспектива в дизайна на политики и програми и предоставяне на целенасочена подкрепа за изготвяне на стратегии, адресиращи специфични регионални/местни предизвикателства или дисбаланси;
- осигуряване на устойчивост на стратегическото планиране и дизайна на политики чрез подкрепа за мониторинга на изпълнението на политиките и стратегиите (вкл. в контекста на отключващите условия);
- засилване ролята на оценките като инструмент за повишаване на ефективността и ефикасността на програмите чрез изграждане на култура за оценки, обмяна на знания и сътрудничество, укрепване на капацитета за планиране и възлагане на оценки, осигуряване на данни, необходими за целите на оценките (вкл. на регионално ниво) и използване на резултатите от оценките за бъдещо реформиране на политиките;
- прилагане на хоризонтална координация за оползотворяване на тематичните синергии между сектори, програми и интервенции с цел насърчаване на по-високата добавена стойност на инвестициите и подобряване на тяхната цялостна ефективност и ефикасност;
- по-ефективно прилагане на принципа на партньорство и подкрепа за въвличане на гражданското общество, социалните партньори и други заинтересовани страни в разработването, мониторинга, изпълнението и оценката на политики и програми чрез активен граждански диалог, обществени консултации;

- оползотворяване на възможностите за подкрепа от международни институции с доказана експертиза в областта на стратегическото планиране, изработване на политики и оценки (СБ, СИЦ, ОИСР и др.).

3.Подобряване на средата за изпълнение на програмите чрез по-нататъшно оптимизиране на правилата и процедурите за управление на средствата от ЕС и намаляване на административната тежест:

- извършване на цялостни прегледи на правилата и процедурите за изпълнение на програмите с цел тяхното оптимизиране и опростяване;
- надграждане на ИСУН с цел по-нататъшно ограничаване на административната тежест и свръхрегулирането , подобряване обмена на данни между администрациите и извличане на структурирани данни за целите на анализи и оценки на различни нива;
- прилагане на всеобхватни мерки, насочени към намаляване броя и сериозността на нередностите, свързани с обществените поръчки и съответните финансови корекции (напр. оптимизиране на правила и вътрешни процедури, предоставяне на методологическа помощ, изготвяне на стандартни документи/чек-листа и др.) на базата на цялостен анализ на установените нередности;
- осигуряване на съответствие с правилата за държавни помощи и по-добро оползотворяване на възможностите на различните режими чрез засилване капацитета на УО в областта, подобряване на ефективността и ефикасността на звеното за държавни помощи и на сътрудничеството му с УО;
- насърчаване на по-широкото прилагане на финансови инструменти чрез популяризиране на възможностите за финансиране, потенциалните ползи за крайните получатели и ефектите от прилагане на инструментите;
- насърчаване на по-широкото прилагане на формите на опростени разходи, вкл. чрез трансфер на добри практики;
- осигуряване на публичност на инвестициите и предоставяне на равен достъп до информация и възможности за финансиране чрез доразвиване на www.eufunds.bg, развитие и координация на Мрежата от 27 Областни информационни центрове, координация на Национална мрежа на служителите по комуникация на програмите по ЕСИФ, организиране на кампании за информация и публичност и сътрудничество с медиите.